

EURÓPSKA ÚNIA

Európsky sociálny fond
Európsky fond
regionálneho rozvoja

OPERAČNÝ PROGRAM
ĽUDSKÉ ZDROJE

MINISTERSTVO

ŠKOLSTVA, VEDY,
VÝSKUMU A ŠPORTU
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

MATURITA S ÚSMEVOM

PaedDr. Ľubica Rúčková

Tento projekt sa realizuje vďaka podpore z Európskeho sociálneho fondu a Európskeho fondu regionálneho rozvoja v rámci Operačného programu Ľudské zdroje.“
www.esf.gov.sk www.minedu.gov.sk

Umenie a gýč, obrázky Mona Lisa alebo Mikelangelo a gýča

Umenie nie je, alebo aspoň nemá byť púhym zobrazením skutočna, ale jeho pretváraním. Umenie nereprodukuje, alebo aspoň nemá reprodukovat' zjavy a výjavy, ale pretaviť ich v žeravej vyhni tvorenia a vracať ich očistené na potechu i preporodenie človeka.

L. Novomeský

Gýč- niekoľko pohľadov

- Pokúste sa vlastnými slovami vysvetliť, čo je gýč a uveďte pár príkladov. (Slovo gýč je odvodené z anglického termínu sketch (náčrt) alebo nemeckého verkitschen (predávať pod cenou). Fenomén gýču sa vynára v súvislosti s priemyselnou revolúciou, ktorá priniesla masovú továrenskú produkciu a potlačila ručnú výrobu. Pojmom gýč sa označujú nevkusné, prezdobené predmety. Je to niečo, čo sa tvári ako umenie, avšak nemá hlbšiu myšlienku a nie je ničím originálne. Gýč sa vyrába vo väčších množstvách, snaží sa zaujať, vyhovieť vkusu väčšiny a tým sa votrieť do priazne čo najväčšieho okruhu ľudí s cieľom zarobiť).
- Dá sa s istotou stanoviť, čo gýč je a čo nie? (Hranica medzi tým, čo gýč je a čo nie je, je tenká).
- Gýč je odvodený umelecký prejav súčasnosti a minulosti bez pravých umeleckých hodnôt, využívajúci obľubu určitých námetov a motívov, v podaní tradičnom i módnom. Gýč sa zväčša prejavuje nízkym nárokom na umelecký ako abstraktno - logický úsudok jeho potenciálneho prijímateľa.
- Vedieť formulovať vlastný názor na to, čo je gýč.
- Vedieť porovnať umenie a gýč a svoj názor zdôvodniť.
- Vedieť rozlíšiť estetické hodnoty.
- Vedieť pretvoriť vedomosti do vlastnej tvorby.

Výrazové prostriedky umenia, umenie ako štruktúra obrázky

- **Výtvarné umenie:** architektúra, sochárstvo, maľba, keramika...
- **Hudobné umenie:** piesne, obrady, opera...
- **Slovesné umenie:** lyrika, epika, dráma...
- **Tanečné umenie:** balet, moderný tanec, charakterový tanec, ľudový tanec, klasický, neoklasický tanec, súčasný tanec.
- **Výrazové prostriedky:** tvar, farba, zvuk, melódia, kakofónia, slovo.

Identifikujte výrazové prostriedky v jednotlivých druhoch umenia

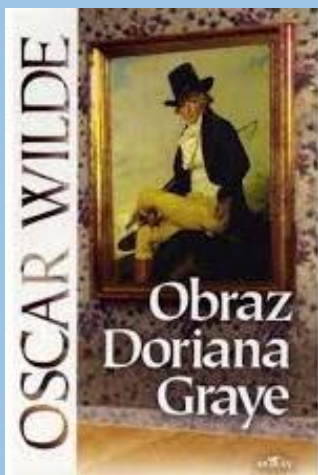
Literatúra, slovesné umenie, umelecký text, obrázok knihy

- Literatúra: slovesné umenie, práca so slovom, ale využíva aj neverbálne výrazové prostriedky (gestá, mimika, umelecký prednes).
- Využíva celý register slovnej zásoby.
- Umelecký text: duchovná kvalita,
vypracovanosť tvaru a obsahu,
inšpiratívnosť, originalita, spontánnosť.

LIBRETO

je literárny podklad pre umelecké dielo, ktorým môže byť opera, muzikál alebo balet.

EUGEN ONEGIN
Alexander
Sergejevič Puškin

OBDOBIE ROMANTIZMU:

- Autoštylizácia
- Harmónia kontrastov
- Nový typ hrdinu
- Druhový a žánrový synkretizmus

Filozofické smery, z ktorých vychádza romantizmus:

- Idealizmus
- Iracionalizmus
- Sentimentalizmus
- Individualizmus
- Titanizmus
- Subjektivizmus

HLAVNÉ POSTAVY

EUGEN
ONEGIN

TATIANA
LARINOVÁ

VLADIMÍR
LENSKÝ

OĽGA
LARINOVÁ

Dejová línia

Píše sa rok 1820 a mladý petrohradský šľachtic Eugen Onegin je už otrávený životom tamojšej smotánky. Jeden bál strieda druhý a Onegin by už radšej odišiel zo spoločnosti snobov, ktorých život sa neodvíja od ich schopností ale od ich urodzeného pôvodu.

Dostáva správu, že zdedil na vidieku majetok. Eugen opúšťa veľkomesto a odchádza do skromnejších pomerov. Spoznáva Vladimíra Lenského, mladého, romantického básnika. Medzi postavami sa aj napriek ich odlišnosti rozvinie veľmi priateľský vzťah a Oneginovi sa život na vidieku zapáči.

Vladimír pozve Onegina na večeru, ku jeho snúbenici Oľge Larinovej. Počas tejto večere Eugen spozná aj jej sestru Tatianu. Tá veľmi rada číta, sníva a celý čas čaká na svojho rytiera. Zdá sa, že jej čakanie sa vyplatilo. Onegin, je presne taký muž po ktorom túži. Napíše mu úbožný list vyznávajúc mu lásku. Eugen neodpisuje.

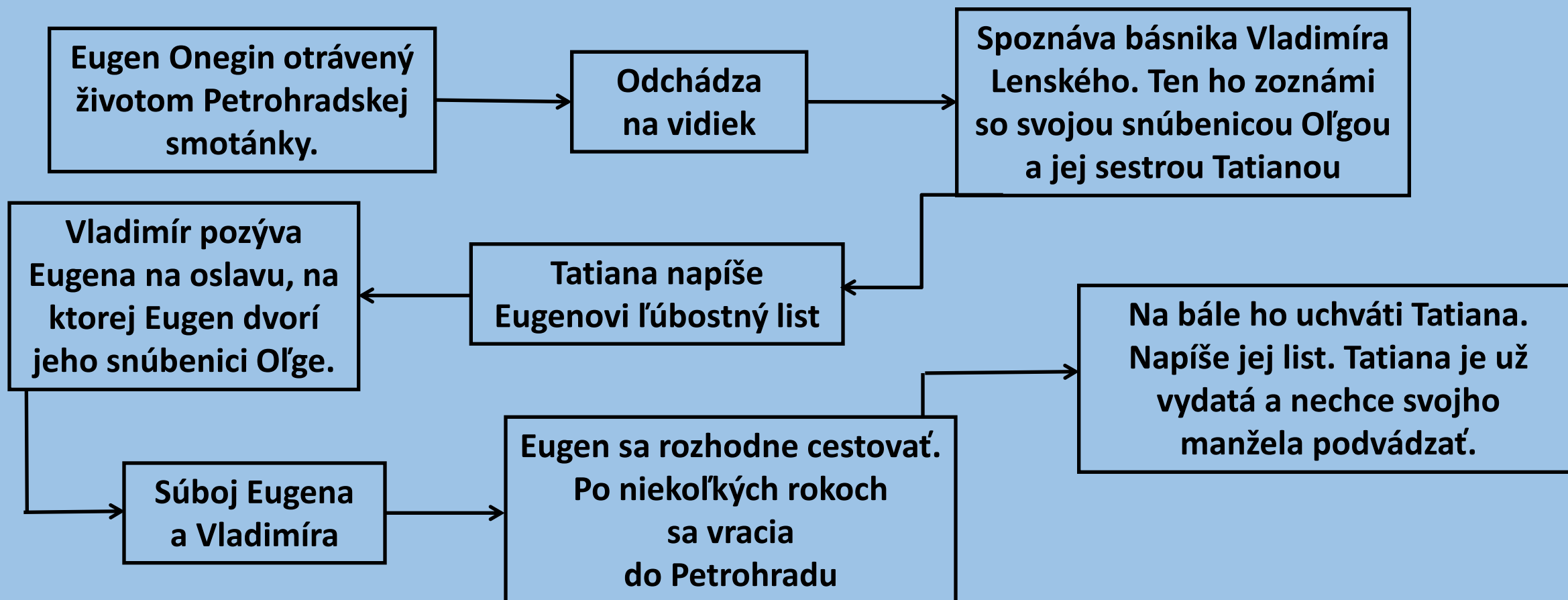
Pri ďalšom stretnutí uznáva, že list bol dojímavý, no nevidí možnosť, aby boli viac ako priatelia.

Onegin koketuje s Oľgou, Lenský to považuje za urážku na cti a vyzve Onegina na duel.

Onegin veľmi nerád túto výzvu akceptuje a v dueli na život a na smrť víťazí. Po usmrtení svojho blízkeho kamaráta však už ďalej nemôže ostať na vidieku. Rozhodne sa cestovať.

O niekoľko rokov sa Eugen opäť vracia do Petrohradu a zúčastní sa ďalšieho oslnivého bálu, na ktorom jeho pozornosť uchváti Tatiana Larínová. Karta sa obráti a tentokrát si svoje srdce vyleje na papier Onegin. No list opäť nemá spätnú väzbu. Pri spoločnom stretnutí mu Tatiana vysvetlí, že aj keď k nemu stále niečo cíti, je už neskoro. Je vydatá a nechce svojho manžela podvádzať.

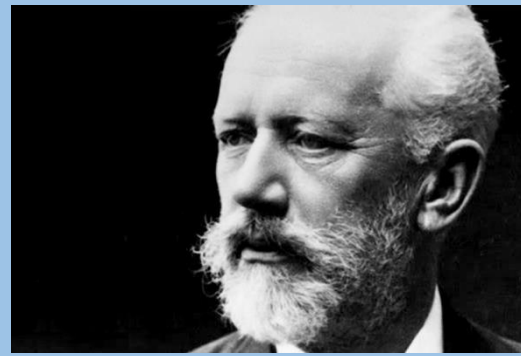
Základné vzťahy

CHOREOGRAF: JOHN CRANKO

HUDBA: PIOTR IL'IČ ČAJKOVSKII

BALET EUGEN ONEGIN

**MARIA
HAYDEÉ**

**RAY
BARA**

Komparácia- literárne a baletné spracovanie

List Tatjany Oneginovi

A. S. Puškin: Eugen Onegin
(úryvok)

List Tatjany Oneginovi

(preklad J. Jesenský)

"Ja list Vám píšem - no a čože?

Čo môžem riečiť ja listom tým?

Váš rozsudok ma môže

postretieť opovrhnutím.

Lež k môjmu lósu, milý Bože!

snáď máte kvapku sústrasti,

nenecháte ma v nešťastí.

Chcela som mlčať na počiatku,

uverte, môj stud zaiste

by nikdy nepoznali ste,

keby som mala nádej sladkú,

hoc riedko, hoci v týždni raz

v dedine našej vidieť Vás,

by počúvala Vaše reči,

môcť slovíčko Vám riečiť a v tom

vše myslieť, myslieť o jednom,

deň, noc, kým stretneme sa zase.

No, vravia, že ste samotár,

že Vám je všetko zunované,

a my... niet blýskania v nás dar,

hoc Vás my proste radi máme."

**DÔMYSELNÝ
RYTIER DON
QUIJOTE DE LA
MANCHA**

**Miguel de
Cervantes**

OBDOBIE RENESANCIE:

Atropocentrizmus

Odklon od nadpozemského života

Individualizmus

Senzualizmus

Postavy nie sú idealizované

**HLAVNÉ
POSTAVY:**

**DON QUICHOTE DE LA
MANCHA**

SANZO PANZA

DULCINELA

ROCINANTA

Útvar: paródia na rytiersky a dobrodružný román

Kompozícia:

skladá sa z dvoch dielov, príbehy sú spojené motívom cesty a prítomnosťou dvoch hlavných postáv

obrázok dona kichota, veterných mlynov

Dejová línia

- Chudobný šľachtic Quijano žije v dedine Mancha. Okrem starodávneho štítu, chudej kobyly, poľovnickeho chrta a starého štítu nemá takmer nič. Väčšinu času trávi čítaním rytierskych románov, až sa zblázni.
- Rozhodne sa slúžiť vlasti, stať sa potulným rytierom a naprávať krivdy.
- Jeho mánia zájde tak ďaleko, že mu „vyschne mozog“, zmení si meno, nájde si zbrojnoša, prešibaného sedliaka Sancha Panzu chce urobiť pánom ostrova a pastierka svíň sa stáva dámou jeho srdca – Dulcineou.
- Spolu sa pustia na svoju púť, Don Quijote bojuje proti obrom, napadne čarodejníkov, zápasí s mechmi vína a pod.
- V závere románu sa chorý vracia domov, vráti sa mu rozum a v závete odkáže celý majetok neteri pod podmienkou, že sa nevydá za človeka, ktorý nečíta rytierske romány.

**CHOREOGRAFIA:
MARIUS PETIPA**

**HUDBA:
LUDWIG MINKUS**

EURÓPSKA ÚNIA

Európsky sociálny fond
Európsky fond
regionálneho rozvoja

OPERAČNÝ PROGRAM
ĽUDSKÉ ZDROJE

MINISTERSTVO

ŠKOLSTVA, VEDY,
VÝSKUMU A ŠPORTU
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

ĎAKUJEM ZA POZORNOSŤ

PaedDr. Ľubica Rúčková

Tento projekt sa realizuje vďaka podpore z Európskeho sociálneho fondu a Európskeho fondu regionálneho rozvoja v rámci Operačného programu Ľudské zdroje.“
www.esf.gov.sk www.minedu.gov.sk